

Фуц Ю.В.

Інститут філології і журналістики

Восточноєвропейського національного університета імені Лесі Українки

ИНВЕРСИЯ КАК ПРИЁМ КОНСТРУИРОВАНИЯ ПОСТМОДЕРНГОГО ПЕРСОНАЖА В РОМАНЕ МИШЕЛЯ ТУРНЬЕ «ЛЕСНОЙ ЦАРЬ»

Аннотация

Рассмотрено инверсию как один из иронически-игровых приёмов создания постмодернного персонажа в романе Мишеля Турнье «Лесной царь». Основные иронически-игровые элементы инверсии – форичность, мотив двойственности и первверсия. На примере образа протагониста Абеля Тифожа объяснено использование инверсии как литературного приёма и как символической категории.

Ключевые слова: Турнье, «Лесной царь», инверсия, приём, конструирование, постмодерн персонаж.

Futs Yu.V.

Philology and Journalism Institute of
Lesya Ukrainska Eastern European National University

INVERSION AS CONSTRUCT METHOD OF POSTMODERN CHARACTER IN MICHEL'S TOURNIER'S NOVEL «THE ERL-KING»

Summary

Inversion as one of the ironical-gaming methods of construct of the Postmodern character in Michel's Tournier's novel «The Erl-King» was observed. The general ironical-gaming elements of inversion are phoria, duality motive and perversion. The usage of inversion as literary method and as symbolic category were explained on example of protagonist character Abel Tiffauges.

Keywords: Tournier, «The Erl-King», inversion, method, construct, postmodern charachter.

УДК 821.135.1

РЕЦЕПЦІЯ ТВОРЧОСТІ БРАТІВ ГОНКУРІВ У РОСІЙСЬКОМУ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ

Яцків Н.Я.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

У статті простежено еволюцію рецепції творчості братів Гонкурів у російському літературознавстві. Хронологічний принцип дозволив виділити три етапи, перший з яких розпочався ще наприкінці XIX ст. через посередництво Е. Золя. Радянська академічна критика першої половини XX ст. негативно розглядала романістику Гонкурів через несприйняття натуралізму, який не вписувався в канони соціалістичного реалізму. Тільки з 70-х років розпочинається неупереджене дослідження новаторства французьких письменників, зокрема їх жанрової та стилівої своєрідності.

Ключові слова: рецепція, натуралізм, стиль, «людські документи», імпресіонізм.

Парадоксально склалося так, що імена братів Гонкурів широко відомі у світовій літературі, але їх творчість заслуговує ще глибокого вивчення. Популярність імен пов'язана з тим, що Гонкури публікували «Щоденник», записи літературно-мистецького життя своєї епохи, у якому фіксували свої безпосередні враження дійсності, змальовували своїх відомих сучасників – поетів, прозаїків, художників, літературних критиків та журналістів без прикрас, керуючись прагненням зберегти для наступних поколінь неповторність конкретного моменту, чим, можливо, викликали упереджене ставлення тих, хто міг потрапити на сторінки «Щоденника». Їх незалежність, правдивість, відкритість створила ім славу безкомпромісних документалістів, що відштовхувала сучасників, які вирішували краще промовчати, ніж виступати зі схвалюними чи негативними відгуками, щоб не наражати себе на небезпеку. Це й призвело до того, що імена Гонкурів лунали

часто у мистецькому середовищі тогочасної Європи, але про їх творчість писали мало.

Постановка проблеми. Упродовж багатьох десятиліть теоретики літератури й мистецтвознавці відзначають вагомий внесок братів Гонкурів в утвердження й поширення натуралізму й імпресіонізму, у розширення жанрових меж реалістичного роману та увиразнення тематичної й стиліової палітри прози. Імена Гонкурів цитують у всіх енциклопедичних літературознавчих довідниках, однак окрімих грунтовних досліджень, присвячених аналізу їх творчості, досі немає. У російському літературознавстві, яке пильно стежило за розвитком літературних тенденцій у Франції, а окремі твори французьких письменників видавались у російських перекладах відразу після їх появи моюю оригіналу, було багато критичних рецензій творчості Гонкурів, про що свідчить Н. Яковleva, яка досліджувала історію терміну «Людські документи».

менти», спираючись на архівні періодичні видання кінця XIX століття [11]. Російські літературознавці З. Потапова [2; 7], В. Шор [1; 10], Б. Реізов [8], автори передмов та статей до багатотомних «Історій французької літератури», по-різному представляють художній доробок французьких письменників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, зокрема праць сучасних українських авторів Н. Науменко [5; 6] та З. Таран [9], свідчить про тенденційність та ідеологічну заангажованість російських літературознавців радянського періоду. Отож мета даної розвідки полягає у тому, щоб простежити хронологію та критерії рецепції творчості братів Гонкурів. Обмежимося тільки періодом радянського літературознавства, оскільки ця тема є дуже широкою й буде продовжена у наступних розвідках.

Виклад основного матеріалу. Першим популяризатором творчості Гонкурів на російськомовному просторі можна вважати Е. Золя, який у 1875-1880 роках публікував свої статті в журналі «Вестник Европы», де у рубриці «Паризькі листи» послідовно викладав свою теорію «експериментального романа», а також знайомив читачів з новими авторами та їх творами, написаними у руслі натуралізму. Схвалальні відгуки Е. Золя про роман Гонкурів «Жерміні Ласерте», про їх оригінальну манеру привернули увагу багатьох дослідників, які систематично публікували свої відгуки у таких періодичних виданнях як «Отечественные записки», «Северный вестник», «Руль», «Русская мысль», «Слово», «Вестник иностранной литературы», «Мир Божий», а журнал «Наблюдатель» навіть друкував переклади творів Гонкурів, зокрема «Жерміні Ласерте», «Брати Земганно», «Еліза», «Актриса» та окремі сторінки «Щоденника». Серед журналістів-критиків імена Н. Михайлівського, А. Ефроса, М. Ремезова, С. Венгерова, А. Енгельгардта, К. Арсеньєва, В. Гофмана та багатьох інших. За спостереженнями Н. Яковлевої, Н. Михайлівський одним з перших почав писати про Е. Золя та братів Гонкурів, зокрема «ставив під сумнів «науковість» та «достовірність документів», зібраних анатомами та хіміками» [11, 33], чим спровокував гостру дискусію стосовно типу героя, його подібності до реальних прототипів, ролі спостережень та наукових документів у вивчені й зображені людини. Характеризуючи «Жерміні Ласерте» Гонкурів як «медичний роман, що розповідає про цікавий випадок істерії» [3, с. 57], Е. Золя започаткував зв'язок художньої творчості з точними науками, зокрема працями К. Бернара та Ц. Ламброзо, спрямував письменників до зацікавлення психофізіологічними дослідженнями у формуванні концепції персонажу. Незважаючи на гостру критику рецензентів російських періодичних видань, за спостереженнями Н. Яковлевої, такі терміни як «людські документи», «детермінізм», «протокол» все частіше зустрічаються і стосовно творчості багатьох російських письменників, наприклад П. Боборікіна [11, с. 38-42], А. Осторвського [11, с. 38], А. Амфітеатрова [11, с. 44], Г. Успенського [11, с. 45]. Якщо Е. Золя у «Паризьких листах» обґрунтував теорію «людських документів», то заслуга братів Гонкурів полягала в тому, що вони втілювали цю теорію у своїх романах, а найбільше у «Щоденнику», який отримав характеристику «щоденно-го протоколу», «протоколу дійсності» [11, с. 49-50]. Про Гонкурів критики писали як про «істориків сучасності», тобто «істориків нервового віку»: «Самі хворобливо-нервові письменники побачили у сучасному суспільстві матеріал, який повністю відповідав їх темпераменту і який вони збирали та вивчали добросовісно, як серйозні вчені. Нервовий вік

зняшив у Гонкурах своїх істориків», – писав на сторінках «Вестника Европы» Є. Уткін у 1890 році [11, с. 50]. За оцінками Н. Яковлевої, «Щоденник» Гонкурів відкривав щонайменше дві перспективи, які проявилися у розвитку документального стилю загалом і поняття «людські документи», зокрема у формі «сповіді» та «нотаток» [11, с. 51]. «Щоденникове письмо» Гонкурів викликало популярність їх послідовників, зокрема «Щоденників» Марії Башкирцевої, української художниці і письменниці, яка проживала з 1872 року у Франції й спілкувалася з Гонкурами, Золя, Мопассаном, Моне. Навіть визначення Н. Михайлівського «психоаналітична стенограма» та «записки психопатки» стосовно посмертної публікації «Щоденника» молодої дівчини, яка померла у віці 24 років, не примениши зацікавлення до цього жанрового різновиду, а публікація «Щоденника» С. Дьяконової (1904 р.) викликала серію порівняльних досліджень, які прагнули виявити точки дотику інтимної прози французьких та російських авторів [11, с. 65-66].

Варто зауважити, що на початку ХХ ст. після смерті Е. Золя (1902) зацікавленість натуралізмом зменшується, новаторство французьких письменників розглядається у контексті новітніх пошуків, зокрема символізму, що, однак, не впливає на появу перекладів та аналітичних розвідок стосовно класиків XIX ст. Зокрема 1911 року у Москві виходить друком повне зібрання творів братів Гонкурів з передмовою В. Гофмана, який називає роман «Еліза» (*«La fille Elisa»*) «лікарняним похумурим листком», натомість схвалює відгукується про роман «Шері» (*«Chirie»*), який раніше оцінювався у руслі декадентської естетики [11, с. 82]. Шкода, що це видання залишається недоступним для повноцінного аналізу, а наступні переклади Гонкурів, які вийшли у серії «Бібліотека всесвітньої літератури», 1972 р. [10], обмежуються тільки публікацією романів «Жерміні Ласерте», «Брати Земганно» та «Актриса Фостен».

Праця Наталії Яковлевої засвідчує, що творчість братів Гонкурів розглядалася у кінці XIX століття тільки у ракурсі натуралізму, що було спровоковано популярністю теорії Е. Золя та тим відголоском, який ця теорія викликала у мистецьких колах російських інтелектуалів. Звичайно, дослідниця не ставила перед собою мету розглянути комплексно стильове та тематичне розмаїття гонкурівських романів, адже вивчала тільки еволюцію та семантичне наповнення терміну «Людські документи», який запроваджують брати Гонкури, але про перевагу такої точки зору у російськомовній рецепції свідчать і наступні критичні розвідки, опубліковані на сторінках багатьох «Історій французької літератури» радянського періоду.

Тенденційним заідеологізованим ставленням до натуралізму, який не вписувався в канони соціалістичного реалізму, пояснюються наукові статті радянських дослідників середини ХХ ст., зокрема З. Потапової [2; 7], В. Шора [1; 10], Б. Реізова [8] та ін. Злата Потапова, автор публікації про творчість братів Гонкурів у «Історії французької літератури», розглядає художній доробок письменників у ракурсі натуралізму, гостро критикуючи цей напрям як «антиреалістичний метод зображення дійсності», наближений до декадансу [7, 110]. Серед негативних рис натуралізму дослідниця виділяє: надмірне захоплення фізіологізмом та спадковістю, що зумовили фаталізм та еротику натуралістичної літератури; відмову від ідейної оцінки дійсності, натомість захоплення «правдою факту», побутовізмом, навіть фетишизмом, що витісняють з першого плану людину; відмову від типізації героїв й висвітлення

доля окремих індивідів, як правило патологічно хворих, що перетворювало художні твори на історію руйнування особистості, документальні протоколи спадкових захворювань [7, с. 107–108]. До недоліків натуралізму, які вплинули на жанрову структуру роману, літературознавець відносить заміну опису дії на описи стану, емоцій, що руйнує сюжетне єдине ціле, «сюжет розпадається композиційно, «кусок життя», описаний у романі не має ідейного стережня» [7, с. 109]. Під кутом зору натуралізму З. Потапова аналізує й творчість братів Гонкурів, найхарактерніших представників цього напряму, окрім, звичайно, Е. Золя. Відповідно, негативні риси Гонкурів, які перешкоджають їм піднятися до рівня високого реалістичного мистецтва це – їх аристократична аполітичність, соціальний пессимізм, невіра в народ як рушійну силу історії, прагнення естетизувати дійсність засобами мистецтва [7, с. 111]. Звуження тематики, невміння рухатися від часткового до загального, підміна соціального фізіологічним – притаманні як для натуралізму в цілому, так і для Гонкурів.

Однак поглиблene вивчення творчого доробку французьких письменників дозволяє З. Потапові виділити і цілком важливі елементи їх поетики та естетики, як, наприклад, захоплення історією, зокрема їх новий підхід до вивчення минулого, не через важливі історичні події, перемоги та дипломатичні акти, а ретельне дослідження повсякденного життя, побуту і звичаїв суспільства. Адже Гонкури проголошували себе творцями «соціальної історії» задля якої вони зверталися до документів. Саме через історію вони приходять до переоцінки документів, спочатку «речових», а згодом і до «людських». Їх пристрасть до колекціонування, до захоплення предметами старовини впливає на розвиток спостережливості, на уміння виокремити не-повторне, цікаве, прекрасне, а звідси і прагнення донести до інших своє захоплення, що пізніше виразилося у виробленні власного стилю. У нарисах про художників XVIII ст. Гонкури формують свої естетичні принципи, тренуються вловлювати й передавати окремі моменти сприйняття. З. Потапова, не вказуючи на імпресіоністичність манери Гонкурів, все ж справедливо називає їх найбільшим досягненням – уміння оцінювати не зміст, а зорові відчуття, зафіксовані у мистецтві [7, с. 116]. Тому для Гонкурів сюжет картини – тільки привід для проявлення колористичних здібностей художника, найвищою майстерністю якого є уміння передати відтінок світла, нюанс кольору, пластику жесту.

Реферована робота З. Потапової знайомить з усіма романами Гонкурів крізь призму жанрового новаторства та еволюції образів персонажів, виділяючи детермінованість героя впливом середовища та хворобливості натури. Починаючи з «Шарля Демайї», рафінованого літератора, який жив у полоні своїх почуттів та відчуттів, до панночки Оданкура («Шері»), вразливої молодої аристократки, герої Гонкурів стають жертвами своєї епохи, неспроможні боротися у світі обману, дріб'язкової буржуазної моралі та хижацтва. У жанровому плані романі французьких письменників позначені сюжетною однолінійністю, послабленою описами дійсності та психологічним аналізом, який замінює дію, в чому, на думку З. Потапової, проявляється вплив декадансу [7, с. 130]. Цікаво, що стаття цього ж російського літературознавця, яка надрукована у формі передмови до видання романів Гонкурів французькою мовою у 1991 р. [2], уже позбавлена категоричних негативних суджень, авторка тільки акцентує на беззаперечних біографічних фактах, свою по-

зицію базує на літературних маніфестах авторів, прагне бути максимально точною.

«Історія французької літератури» 1965 року [4] продовжує традиційну тенденційну рецепцію творчості Гонкурів у ракурсі натуралістичного роману, акцентуючи на науковості, документальній точності та розширенні демократичності тематики. Однак автори закидають письменникам «фіксацію дрібниць», які часто набувають значення символу, байдужість до політики та суспільного життя. У жанровому плані, на думку укладачів видання, романі Гонкурів зазвичай будуються на основі життепису головного героя, який розгортається повільно через надмірні описи середовища, побуту, що звужує рамки їх реалізму [4, 360]. Зміни характеру і поведінки героя під впливом зовнішнього середовища автори пов'язують з фізіологічними факторами, що призводить до зацікавлення патологічними випадками, тому у всіх добросовісних «етюдах з натури» відсутні типові узагальнення. На відміну від попереднього видання, реферована стаття представляє творчість Гонкурів як переходне явище на шляху становлення натуралізму, між творчістю Г. Флобера і Е. Золя.

Передмова до двотомного видання «Щоденника» Гонкурів [1; 3–32] знайомить з творчістю письменників як важливим етапом у розвитку реалістичного мистецтва XIX ст. Автор передмови В. Шор зосереджує увагу на концепції «Щоденника», на історії його створення та структурі, зауважуючи, що художній метод Гонкурів перетворив їх працю у своєрідну записну книжку: «Задуми нових творів, справжні випадки з життя, нотатки «про запас» сюжетів, тем, окремих епізодів, які інколи розгорталися до невеличких новел, описи кутків дійсності, спеціально досліджених для того чи іншого роману – все це представлено так щедро, що читач отримує можливість проникнути у творчу лабораторію письменників» [1, 27]. Варто відзначити, що на відміну від російських рецензентів кінця XIX ст., які емоційно реагували на окремі частини «Щоденника», В. Шор представляє видання цілісно, простежує еволюцію естетичних поглядів письменників, їхні роздуми стосовно завдань сучасного роману, концепції героя, методу опрацювання матеріалу. При такому підході цілком закономірними видаються заклики Гонкурів до пошуку «людських документів», до спостереження та наукового вивчення дійсності. Безпосередні нотатки розмов сучасників, дискусій про роль та призначення сучасного мистецтва представляють цікаві документи про літературно-мистецьку атмосферу епохи, про формування різних течій, шкіл і художніх систем. Отже, В. Шор прагне неупереджено представити «Щоденник», як окремий твір, вартий уваги дослідників та читачів. При аналізі романістики Гонкурів, російський дослідник виокремлює країні, на його думку, твори, яким присвячує більше уваги, як, наприклад, «Жерміні Ласерте», а також вказує на «відсутність дії, перевагу описів незначних почуттів та переживань посередньої дівчини» у творі «Шері», тому «роман виявився хирлявим, беззмістовним» [1, с. 18]. Слідом за З. Потаповою В. Шор пояснює суперечності Едмона Гонкура, естетство його останніх романів впливом декадансу.

Важливим етапом на шляху російської радиції рецепції творчості Гонкурів стала праця Б. Рейзова, присвячена французькому роману XIX ст. [8]. Літературознавець логічно й послідовно представляє творчість письменників у контексті їх епохи, простежує вплив історичних праць на формування концепції роману [8, с. 220], а особливості

їх світогляду пояснює через пантеїзм та натурализм, які тісно взаємодіють у пізнанні світу через відчуття. Загострення відчуттів породжує особливий нервовий стан, у якому писали Гонкури, і який, на їх думку, відповідав тому часу, часу змін, пошуку ідеалу, істини, точки опори. Як слухно зауважує Б. Рейзов, заперечення раціоналізму та захоплення тогочасним французьким живописним мистецтвом та мистецтвом Японії переконало Гонкурів у тому, що тільки через відчуття можна проникнути у найпотаємнішу глибину людської душі. Така настанова лягла в основу їх естетики, у віру в те, що справжня краса – в одиничному, неповторному, незвичайному [8, с. 227]. Через порівняння античного грецького ідеалу досконалості, закону гармонії, яким захоплювалися класики і який можна пізнати разумом, та мистецтвом сучасного світу, мінливого, непослідовного, сповненого пристрастей, Б. Рейзов вибудовує концепцію новаторства Гонкурів, їх пошуки краси у брутальній дійсності, що наближує їх поетику до поезії Ш. Бодлера [8, с. 230]. Усіх персонажів Гонкурів Б. Рейзов називає «аристократами духу» – «хворими неврозом чи делікатністю почуттів, здатними на безмежну самопожертву чи нерозділене кохання» [8, с. 232]. «Аристократів духу», а не аристократів тіла чи крові Гонкури вищукували в різних верствах суспільства, демонструючи те, що їх герої унікальні, вони не зливаються з масами, вони не можуть бути типовими.

Варті уваги і висновки Б. Рейзова стосовно жанрових критеріїв романістики Гонкурів. Не зважаючи на те, що в основі сюжетної лінії романів французьких письменників доля персонажа у деталях, «їх не можна назвати біографіями ні за композицією, ні за змістом» [8, с. 239]. Якщо романи-біографії передбачають ідею розвитку, виховання чи падіння, тобто еволюцію героя, то Гонкурів більше цікавить зіткнення людини і середовища. Біографічні елементи використовуються авторами тільки на першому етапі розповіді, для передисторії, щоб підвести до трагедії, у результаті якої слабша сторона (персонаж) гине під натиском середовища. Причому трагічний кінець не впливає на хід історії, оточення не засвоює чужих помилок. Песимізм оповіді посилюється ще й тим, що Гонкури не роблять висновків, не нав'язують свої думки, бо вважають, що висновки спотворюють дійсність. Непослідовність дії, акцентуація окремих моментів, у чому докориля французьким письменникам прихильники реалістичного мистецтва, пояснюється, на думку Б. Рейзова, тим, що Гонкури слідували плину підсвідомості, йшли за поштовхами почуттів, логіка яких не завжди співпадає з логікою понять [8, с. 240]. Це руйнує раціональний розвиток подій, організовує їх по-своєму. Тому основною жанровою ознакою творів Гонкурів можна вважати аналітичність, психологізм. Слідом за Гонкурами Б. Рейзов визнаєте, письменники винайшли своє особливу «оптику», своє «артистичне письмо», яке визначалось, як робота з натури, розглядаючи цю натуру у всіх деталях, аналізуючи під різним кутом зору, щоб відчути найпотаємніші глибини внутрішньої сутності і виразити її так, щоб і читачі змогли це відчути.

Список літератури:

- Гонкур Э. и Ж. Дневник. Записки о литературной жизни / вступ. статья В. Шор. – М.: «Художественная литература», 1964. – В 2-х т.: т. 1. – 710 с.
- Гонкур Э., Гонкур Ж. Жермини Ласерте. Братья Земганно. / на французском языке. – М.: «Прогресс», 1980 / предисловие З. М. Потаповой, коммент. С. Е. Высоцкого. – 367 с.
- Золя Э. Собрание сочинений в 26 т. – Т. 24. – М.: «Художественная литература», 1966. – С. 46-61.

Таку нову тональність спостерігаємо й у передмові В. Шора до російських перекладів Гонкурів [10]. Нарешті дослідник, який присвятив творчості французьких письменників свою кандидатську дисертацію (1943 р.) вперше прағне дати неупереджену оцінку художньому доробку Гонкурів, представити їх творчість у контексті мистецьких пошукув доби. В. Шор справедливо відзначає новаторство Гонкурів у руслі натуралістичної естетики, захоплення історичними документами, зацікавлення якими переростає у «людські документи», роль спостережень та «єтюдів з натури» для досягнення правдивості зображення, а також пристрасть до колекціонування та живопису. Велику увагу В. Шор приділяє стильовій майстерності Гонкурів, акцентуючи на імпресіоністичній манері: «Вони прекрасно володіють мистецтвом живописного нюансування кольорів, передачі руху, мінливих станів. Їх описи – не мертві інвентарні перечислення, а скопленя на льоту, зафікована у плинності жива дійсність» [10, с. 17]. «Артистичне письмо» Гонкурів літературознавець пояснює їх темпераментом, прагненням відтворити дух епохи, а також їх відкриттям у галузі підсвідомості, «правдивим зображенням душевного життя людини, яке вимагає проникнення у неконтрольовану розумом область психіки, де діють інші імпульси» [10, с. 19]. І хоч тогочасні наукові відкриття у галузі психології та психіатрії ще не дозволяли Гонкурам говорити про свідоме та несвідоме, вони інтуїтивно прагнули виразити «неврози» героя через особливий ритм і колорит фрази, через пошук єдино правильного і точного слова, спроможного викликати у читача адекватне сприйняття. В. Шор наголошує на тому, художні відкриття Гонкурів принесли у літературу щось нове, чого раніше не було, «збагатили її тонким словесним живописом, зображенням рухомих і мінливих станів людської душі» [10, с. 30], чим брати заслужили на увагу читачів.

Висновки і пропозиції. Аналіз рецепції творчості братів Гонкурів у російськомовному літературознавстві свідчить про певну еволюцію сприйняття, яку можна пояснити зміною ідеологічних та мистецьких пріоритетів. Російські періодичні видання ретельно стежили за розвитком західноєвропейської, зокрема французької літератури, новинки якої публікували у перекладах та у супроводі критичних рецензій. Романи братів Гонкурів та їх «Щоденник» сприймався, на першому етапі, у контексті скандалальної слави, пов'язаної з натуралістичною естетикою. У середині ХХ ст. академічні «історії літератури» засуджують Гонкурів за надмірний натуралізм, захоплення декадансом, що призводить до замовчування їх доробку. Тільки у 70-х роках розпочинається наукове неупереджене вивчення творчої спадщини французьких письменників і їх ролі та місця у контексті новаторських стильових пошукув. Варто зауважити, що українське літературознавство, навіть радянської доби, не було таким категоричним до натуралізму чи імпресіонізму, прагнуло пояснити розвиток літератури законами розвитку мистецтва та пошуками ідеалу краси. Тому українська рецепція творчості Гонкурів, її співвідношення з російською та відмінністю, зумовлені об'єктивними та суб'єктивними факторами, стануть предметом дослідження наступних розвідок.

4. История французской литературы. [Текст]: научное издание / М. Н. Черневич, А. П. Штейн, М. А. Яхонтова. – М.: Просвещение, 1965. – 639 с.
5. Науменко Н. П. Роль и место Гонкуров в процессе формирования французского романа второй половины XIX века // Культура народов Причерноморья. – 2008. – № 138. – С. 48-52.
6. Науменко Н. П. Чертты импрессионизма в литературных пейзажах братьев Гонкуров // Культура народов Причерноморья. – 2004. – № 55. – Т. 1. – С. 141-143.
7. Потапова З. М. Натурализм. Братья Гонкуры. – в кн.: История французской литературы. – М.: Издательство Академии наук СССР. – Т. III, 1959. – С. 106-132.
8. Реизов Б. Г. Французский роман XIX века. – М.: «Высшая школа», 1969. – 310 с.
9. Таран З. Специфіка романного мислення Едмона і Жуля Гонкурів // Філологічні науки, 2014. – № 18. – С. 16-29.
10. Шор В. Братья Гонкуры: их эстетика и романы. – в кн.: Гонкур Э. и Ж. Жермини Ласерте. Братья Земганно. Актриса Фостен. – М.: «Художественная литература», 1972, Библиотека всемирной литературы. Серия вторая, том 76 / примеч. Н. Рыковой. – С. 5-30.
11. Яковлева Н. «Человеческий документ»: история одного понятия. – Helsinki, 2012. – 214 с.

Яцків Н.Я.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

РЕЦЕПЦІЯ ТВОРЧЕСТВА БРАТЬЄВ ГОНКУР В РУССКОМ ЛІТЕРАТУРОВЕДЕНИИ

Аннотация

В статье исследовано эволюция рецепции творчества братьев Гонкур в русском литературоведении. Хронологический подход позволил выделить три этапа, первый из которых начался еще в конце XIX века через посредничество Э. Золя. Советская академическая критика первой половины XX в. неудовлетворительно воспринимала творчество Гонкуров из-за натурализма, который не вписывался в каноны социалистического реализма. Только в 70-е годы начинается непредвзятое изучение новаторства французских писателей, их жанровой и стилевой оригинальности.

Ключевые слова: рецепция, натурализм, стиль, «человеческие документы», импрессионизм.

Yatskiv N.Ya.

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

THE GONCOURT BROTHERS' CREATIVE WORK PERCEPTION IN THE RUSSIAN LITERARY CRITICISM

Summary

The article traces evolution of the Goncourt brothers' creative work perception in the Russian literary criticism. Chronological principle made it possible to distinguish three stages, the first of which began at the end of the 19th century by the agency of Émile Zola. Soviet literary criticism of the first half of the 20th century negatively treated the Goncourt brothers' novels because of imperception of naturalism which didn't fit in with socialist realism. Only from the early seventies onwards the unprejudiced investigation of the French writers' innovation namely genre and style peculiarities have come in sight.

Keywords: perception, naturalism, style, «human documents», impressionism.